

УДК 37.015.3:005.32]–057.875:[61:378](477)
DOI 10.32840/1992-5786.2019.63-2.33

О. Л. Соляненко

викладач кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету

Д. М. Дземешкевич

студентка
Запорізького державного медичного університету

ДО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

У статті розглянуто питання мотивації студентів закладів вищої освіти МОЗ України під час вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Проаналізовано дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені проблемам мотивації навчання та питанням організації іншомовної діяльності студентів.

З'ясовано, що питання мотивації студентів закладів вищої освіти МОЗ України під час вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є недостатньо висвітленим в українській педагогічній думці. Вказано на необхідність вивчення англійської мови для сучасних студентів закладів вищої освіти МОЗ України. Обґрунтована важливість опанування навчального матеріалу у контексті курсу англійської мови для подальшої професійної діяльності майбутніх медичних працівників, підкреслено необхідність володіння іноземною мовою на рівні B2.

Наведено дані, отримані в результаті анкетування, що стосувалося визначення важливих мотиваційних чинників серед респондентів Запорізького державного медичного університету. Визначено головні для студентів молодших курсів мотиваційні чинники під час вивчення іноземної (англійської) мови, серед яких працевлаштування за кордоном, можливість участі у міжнародних медичних симпозиумах, спілкування, обмін досвідом з іноземними колегами, успішне складання Єдиного Державного Кваліфікаційного Іспиту «Крок-1» та всебічний розвиток особистості.

Крім того, вказано чинники, які впливають на шляхи підвищення мотивації вивчення іноземної мови: бажання вчитися самого студента, особистість викладача, форма та навчально-пізнавальний зміст практичних занять. Наголошено, що кожен майбутній фахівець має прагнути до постійного самонавчання та саморозвитку у професійній сфері, що потребує достатньої вмотивованості процесу самовдосконалення володіння іноземною (англійською) мовою. Звернуто увагу на роль викладача у процесі створення та підтримання позитивної мотивації студентів до вдосконалення іншомовної професійної компетентності.

Ключові слова: мотивація, студенти закладів вищої освіти МОЗ України, дисципліна «Іноземна мова за професійним спрямуванням», анкетування, англійська мова, іншомовна професійна компетентність.

Постановка проблеми. Відповідно до сучасних тенденцій розвитку медичної галузі існує необхідність у збільшенні висококваліфікованих кадрів, які б на належному рівні змогли вести діалог з іноземними колегами, обмінюватися досвідом і знаннями, впроваджувати у вітчизняну медичну галузь новітні технології та практики діагностування, огляду і лікування захворювань пацієнтів тощо.

В умовах інтеграції України до Європейського Союзу зростає роль якісної професійної підготовки студентів для їх успішного працевлаштування, адаптації та подальшого кар'єрного росту. Слід зазначити, що важливою складовою професійної компетентності молодих спеціалістів є знання іноземної мови на рівні не нижче, ніж B2. На жаль, рівень володіння англійською мовою фахівців у галузі медицини в нашій країні най-

частіше не відповідає загальноєвропейському, а саме розумінню усної інформації, можливості брати участь у діалогах, дискусіях із носіями мови, репрезентації особистих поглядів з питань сфери інтересів тощо [1].

Як зазначає С. Король: «У Європі, згідно з інформацією німецького Інституту економічних досліджень, кожний п'ятий працівник використовує знання іноземної мови у професійній діяльності» [2, с. 128]. Проте, слід звернути увагу, що у більшості університетів країн Євросоюзу дисципліна «Іноземна мова» відсутня, оскільки є добре засвоєною на відповідному рівні у попередні роки шкільного навчання.

Зазначимо, що в закладах вищої освіти МОЗ України прослідковується тенденція до скорочення кількості годин аудиторних занять із дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», що

наближує навчальні програми та плани до стандартів відповідних документів європейських університетів країн-учасниць Болонської угоди. Тому сучасному студенту медичного університету потрібно намагатися самостійно формувати, розвивати та вдосконалювати іншомовну професійну компетентність. Кожен майбутній фахівець має прагнути до постійного самонавчання та саморозвитку у професійній сфері, а це, як підтверджує практичний досвід, потребує достатньої вмотивованості процесу самовдосконалення володіння іноземною (англійською) мовою. Формуванню ж позитивної мотивації вивчення англійської мови слід приділити увагу ще під час навчання в закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У вітчизняній та зарубіжній науково-педагогічній літературі представлено низку досліджень, присвячених проблемам мотивації навчання та питанням організації іншомовної діяльності студентів. Так М. Алексєєва, Д. Аткинсон, Л. Божович, С. Занюк, С. Рубінштейн, І. Синиця висвітлювали проблему позитивної мотивації навчання; Л. Вигодський, В. Гумбольдт, І. Зимня, О. Леонтєв досліджували аспекти мовленнєвої діяльності та спілкування; Г. Борецька, Г. Заволянська, Г. Китайгородська, Л. Морська, Н. Микитинко у своїх працях розглядали проблеми підвищення ефективності викладання іноземних мов у вищій школі; Л. Голубенко, Т. Дученко, Н. Копилова, Т. Левченко, М. Свейн, Н. Хомський вивчали питання формування іншомовної компетенції та комунікативного підходу до навчання. Проблема мотивації під час вивчення англійської мови за професійним спрямуванням займалися І. Берман, Н. Бориско, В. Бухбіндер, Г. Гринюк, Р. Мартинова. Питанням мотивації у процесі опанування іноземної мови як чинника успішної підготовки майбутніх фахівців різних галузей присвятили свої роботи Р. Зогуляк-Случик (працівники соціальної сфери), О. Шумський, І. Войтович (учителі іноземної мови), М. Федина (спеціалісти нафто-газової галузі), В. Любивий, В. Любива (вихователі дошкільних закладів), Н. Кушнір, В. Юркевич (педагоги-психологи), О. Гулай (будівельники). У контексті підготовки медичних працівників зазначеною проблемою займається К. Соцький, проте він досліджує рівень готовності до професійного саморозвитку студентів медичних коледжів.

Однак, питання мотивації студентів закладів вищої освіти МОЗ України під час вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є недостатньо висвітленим в українській педагогічній думці. Тому, у зв'язку з необхідністю організації підготовки вітчизняних студентів для складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 1» іноземною мовою проблема мотивації успішного навчання стає вкрай актуальною й нагальною.

Мета статті. Розглянути та проаналізувати мотиваційні чинники вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентів закладів вищої освіти МОЗ України на прикладі Запорізького державного медичного університету.

Виклад основного матеріалу. Сучасна медицина постійно перебуває під впливом науково-технічного прогресу. Тож сучасний фахівець повинен відповідати рівню, який залежить від загального розвитку медичної науки. Погоджуємося з О. Стрельниковим, доктором медичних наук, головним лікарем німецького медичного центру AMEDAKLINIK, який вважає помилковою думку, поширену в українському медичному середовищі, що знання англійської мови не обов'язкове для медиків. Його дивує, як можна не знати англійську, коли медичні працівники багатьох країн світу пишуть статті, обмінюються знаннями та досвідом за допомогою англійської. Крім того, О. Стрельников стверджує, що англійська мова – це мова спілкування, що об'єднує лікарів, оскільки всі міжнародні медичні стандарти складені саме англійською [3].

Ми вважаємо вивчення англійської мови для сучасних студентів закладів вищої освіти МОЗ України вкрай необхідним. Слід зауважити, що бажання вчитися ґрунтується на мотивації, яка є первинним поштовхом до вивчення іноземної мови, важливим чинником, який впливає на успішність, якість та ефективність її вивчення й надалі допомагає людині продовжувати професійну самоосвіту [4; 5; 6; 7].

Вітчизняні та зарубіжні науковці по-різному розглядають поняття «мотивація». У цій розвідці мотивацією є «система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки» [8, с. 217].

Питання мотивації навчання – одне із актуальних у закладах вищої освіти МОЗ України. Необхідність забезпечення високого рівня мотивації під час вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» сприяє ефективності всього процесу навчання: збагачує практичний досвід студентів, підвищує їх інтелектуальний потенціал, розвиває пізнавальні здібності та вміння спілкуватися. На формування та підтримання позитивної мотивації щодо вивчення іноземної мови взагалі та англійської зокрема впливають такі чинники: взаємини «студент-студент» та «студент-викладач», професіоналізм викладача, зміст навчального матеріалу, професійно орієнтоване наповнення практичних занять, рівень організації пізнавальної діяльності, ефективні засоби контролю тощо.

Розглянемо детальніше особливості мотиваційних чинників під час вивчення англійської мови у майбутніх фахівців медичної галузі. Основним

методом дослідження було обрано статистичний метод, який, на нашу думку, об'єктивно висвітлює зазначене питання.

З метою з'ясування розуміння необхідності вивчення іноземної мови 124 студентам 1 та 2 курсів медичних факультетів Запорізького державного медичного університету було запропоновано дати відповіді на питання стосовно рівня володіння ними англійською мовою. 100% респондентів вважають дисципліну «Іноземна мова за професійним спрямуванням» необхідною, більшість із них (96%) наполягають на її обов'язковому вивченні, 4% бажають займатися лише факультативно. Стимулом вивчення іноземної мови 35% опитуваних назвали можливість працевлаштування за кордоном, 29% – можливість участі в міжнародних медичних симпозиумах, спілкування та обмін досвідом з іноземними колегами, 25% – успішне складання Єдиного Державного Кваліфікаційного Іспиту «Крок-1», 11% – всебічний розвиток особистості.

Студентам також було запропоновано визначити власний рівень володіння англійською мовою. Аналіз результатів анкетування свідчить про суб'єктивність самооцінки опитуваних: 43% визначили свій рівень як A1 – Beginner; 28% – A2 – Elementary; 17% впевнені, що володіють рівнем B1 – Intermediate; 3% – B2 – Upper intermediate, 9% стверджують, що їх рівень – C1 – Advanced і жоден зі студентів не взяв на себе сміливість визначити свій рівень як C2 – Proficiency.

Щодо значення знання англійської мови для майбутньої професії 74% відповіли, що це сприяє підвищенню професійного рівня лікаря, 17% впевнені, що досить знання мінімуму медичних термінів та понять, 3% вказали, що знання англійської мови не має ніякого значення для їх майбутньої професії, 6% узагалі не змогли визначитися.

При визначенні пріоритету застосування знань англійської мови 62% респондентів наголосили, що у подальшому це важливо для перспектив та можливостей кар'єрного росту; 26% акцентували увагу на можливості отримання актуальної інформації з англомовних джерел; 6% впевнені, що знання англійської допоможуть їм стати учасниками міжнародних медичних симпозиумів та конференцій тощо. Крім того, 6% вважають знання англійської мови необхідними для спілкування з пацієнтами.

На запитання «Які ресурси ви використовуєте для удосконалення рівня володіння медичною англійською мовою?» 34% віддали перевагу перегляду англомовних фільмів, серіалів із медичної тематики; 31% підвищують власний рівень фактичного володіння іноземною мовою завдяки різноманітним навчальним сайтам інтернет-ресурсів; 29% вказали, що регулярно читають медичну літературу англійською мовою, 6% – перегляда-

ють англомовні телевізійні програми з медичної тематики.

Анкетування виявило, що тільки 9% студентів згодні з таким твердженням: «Лікар, який не знає англійської – це приблизно те ж, що й лікар, який не знає анатомії»; 74% не погодилися з цим висловом, 17% не змогли відповісти.

Останнім завданням опитування було запропоновано погодитися чи не погодитися з висловом: «У наш час знання іноземної мови вже не є конкурентною перевагою, але її незнання є серйозною проблемою». Погодилося 60% респондентів, не погодилося 17% і 23% не змогли відповісти.

Крім того, респонденти визначили чинники, які впливають на шляхи підвищення мотивації вивчення іноземної мови. Тільки 17% вважають, що усе залежить лише від самого студента, його бажання вчитися, 26% наполягають на тому, що неординарність та особистий рівень обізнаності викладача впливають на зацікавленість студентів під час вивчення іноземної мови, 48% стверджують, що домінуючим чинником є саме практичне заняття, його форма та навчально-пізнавальний зміст, 9% не визначилися з пріоритетом. Серед чинників, котрі підвищують зацікавленість під час вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», студенти визначають такі: використання викладачами сучасних засобів навчання (інтерактивної дошки, мультимедійного обладнання тощо); проведення різноманітних ділових та рольових ігор, дискусій, діалогів із медичних тем; виконання завдань творчого, дослідницького характеру; створення власних проєктів іноземною мовою в галузі медицини, презентацій за фахом; доповіді на студентських науково-практичних конференціях, публікації наукових розвідок іноземною мовою тощо.

Для ефективного викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» педагог має розуміти важливість різноманітних мотиваційних чинників та враховувати їх у своїй роботі. По-перше, плідній праці сприяє максимальна взаємодія і взаєморозуміння між студентами та викладачем, дружня атмосфера на заняттях. По-друге, мотивація вивчення іноземної мови підвищує структуру та наповнюваність практичного заняття: використання ефекту новизни, максимальне наближення навчальних завдань до реальних життєвих ситуацій, організація самостійної роботи, використання інтерактивних засобів навчання, створення умов для високого пізнавального інтересу та досягнення мети. Крім того, важливим є контрольовано-корегувальний момент об'єктивного оцінювання знань та вмій студентів. На нашу думку, завданням викладача є пошук та втілення інноваційних педагогічних ідей, які постійно підтримували б

бажання студентів якісно опанувати навчальний матеріал, прагнути до самоосвіти та саморозвитку.

Висновки і пропозиції. Аналіз проведеного дослідження дає можливість констатувати, що дисципліна «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для студентів 1–2 курсів ЗДМУ є важливою складовою навчального процесу. Більшість студентів впевнена, що майбутньому працівнику медичної галузі іноземна мова необхідна для кар'єрного росту, участі у міжнародних проектах, працевлаштування за кордоном. Під час навчання в медичному університеті мотивацією для якісного опанування іноземної мови, на думку респондентів, є підготовка до успішного складання англійських іспитів, отримання нової інформації з іншомовних джерел, спілкування з закордонними однолітками та майбутніми колегами, обмін досвідом. Викладачеві ж необхідно всебічно мотивувати студентів до вдосконалення іншомовної професійної компетентності.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі ролі педагога з погляду визначення та обґрунтування механізмів підвищення ефективності навчання, підтримання позитивної мотивації та впровадження сучасних методик під час вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у закладах вищої освіти МОЗ України.

Список використаної літератури:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Король С.В. Специфіка навчання іноземній мові студентів технічних університетів. *Вісник Запорізького національного університету : Збірник наукових статей. Педагогічні науки.* 2008, № 1. С.126–132.
3. Нужно ли медикам знать английский язык? URL: <https://www.medesk.ru/blog/2017-06-23-strelnikov-part-2/> (дата звернення: 13.01.2019).
4. Білан Н.М. Основні джерела мотивації у навчанні іноземної мови. URL: <http://intkonf.org/bilan-n-m-osnovni-dzherela-motivatsiyi-u-navchanni-inozemnoyi-movi/> (дата звернення 05.03.2019).
5. Красногорова І.Б. Формування мотивів учіння студентів у процесі викладання англійської мови: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1999. 23 с.
6. Готлиб Р.А. Социальная востребованность знания иностранного языка. *Социологические исследования.* 2009, № 2. С.122–127.
7. Gardner R.C. Correlation, causation, motivation and second language acquisition. *Canadian Psychology.* 2000, Vol. 41. P. 1–24.
8. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

Solianenko O., Dzemeshkevych D. Medical students' motivation while studying the discipline "English for special purposes"

The article deals with the motivation of medical students in higher educational establishments of the Ministry of Health of Ukraine while studying the discipline "English for special purposes". The studies of national and foreign scientists devoted to problems of positive motivation and questions of organization of foreign language activities among students are analyzed. It is clarified that the issue of medical students' motivation of higher educational establishments of the Ministry of Health of Ukraine while studying the discipline "Foreign Language for Professional Orientation" is not sufficiently highlighted in the Ukrainian pedagogical thought. The necessity of studying English for a modern medical student is indicated. The importance of mastering the English language course material for the further professional activity of future medical staff is substantiated; the necessity of knowing a foreign language at B2 level is emphasized.

The data obtained as a result of questionnaires on revealing of important motivational factors among respondents of Zaporizhzhia State Medical University are given. The main motivational factors, including employment abroad, the opportunity to participate in the international medical symposiums, communication and exchange of experience with foreign colleagues, the successful passing of the State Qualifying Exam "Step-1", comprehensive personality development for students during the study of a foreign (English) language are determined. In addition, the factors that influence the ways of increasing the motivation of studying a foreign language are indicated: desire to study, teacher personality, the form and educational and cognitive content of practical classes. It is stressed that every future specialist should strive for constant self-education and self-development in the professional sphere, which requires a sufficient motivation for the process of self-improvement of foreign (English) language proficiency. The attention is paid to the role of the teacher in creating and maintaining a positive motivation of students to improve their foreign professional competence.

Key words: motivation, students of higher educational establishments of the Ministry of Health of Ukraine, discipline "English for professional purpose", questionnaire, English, foreign language professional competence.